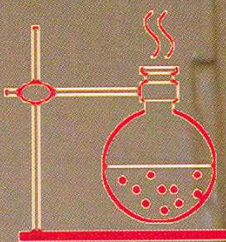

2005. június

XXXI. évfolyam 4. szám

KÉMLE

A BME Vegyészmérnöki Kar Hallgatói Képviselőtétének lapja

**BME
FIZIKAI INTÉZET
KÉMIAI FIZIKA TANSZÉK**

**KÉMIAI FIZIKA TANSZÉK
IRODA**

INGYENES

Megszüntetik a Kémiai Fizika Tanszéket?

Körülbelül egy hete értesült a szerkesztőségünk a tanszék bezárásáról. Kicsit meglepődtem, mert nem hallottam korábban ilyen tervekről. Az ügy érdekessége az egység honlapjának (http://newton.phy.bme.hu/deps/chem_ph) átnézése után kezdett kibontakozni. A részletek tisztázása végett másnap felkerestem a tanszékvezetőt, Dr. Noszticzius Zoltánt és helyettesét, Dr. Farkas Henriket.

A Kémiai Fizika Tanszék több évtizede saját oktatási profillal rendelkezik: a Vegyészmérnöki Kar hallgatóinak oktatja a Kar speciális igényeinek megfelelő fizikát. Ez több tárgy keretében valósul meg, úgy mint a Fizika 1E és Fizika 1M, Fizika gyakorlat, és a Fizika labor a vegyész- és biomérnököknek valamint a környezetmérnököknek a Fizika BK1. Ezekon felül még tartanak Fizika I és Fizika II kurzust a régi tanterv szerint haladóknak és számos fakultatív tárgyat oktatnak, mint a Fizikai alapismeretek, Transzportfolyamatok, Dinamikai rendszerek. Kutatási profiljuk kettős: termodinamika és kémiai dinamika. A tanszék kutatási tevékenysége mindkét szakterületen igen sikeres, nemzetközileg elismert.

Elmondásuk szerint 1992-ben új, a BME-n kívülről jött igazgató került a Fizikai Intézet élére Dr. Zawadowski Alfréd személyében. Őt ugyancsak kívülről jött helyettese követte az igazgatói székben. A Zawadowski-Kertész-féle irányítás alatt a tanszéket folyamatosan faragták le, létszámban és intézetben belüli súlyban visszaszorították. Ezek a lefaragások elsősorban a termodinamikai vonalat érintették, és a jelen felszámolás a nagy hagyományokkal rendelkező és világhírű, a Dr. Gyarmati István által elindított termodinamikai kutatás végét jelentené a BME Fizikai Intézetében. A tanszéknek sohasem volt jó kapcsolata Dr. Zawadowski Alfréddal, aki ma is rendszeresen bejár az intézetbe, és szoros kapcsolatot ápol a jelenlegi igazgatóval.

A megszüntetés mögött Dr. Keszthelyi Tamás, a Természettudományi Kar dékánja, állítása szerint nem személyes, 90%-ban gazdasági okok állnak. (Vajon a maradék 10% mi? Talán jóindulat? – a szerk) A Kar és ezen belül is a Fizikai Intézet finanszírozásában évek óta rendkívül súlyos gondok vannak. Véleménye szerint az egyetem vezetése így próbálja meg a tudukra hozni, a fizikaoktatásban és a Fizikai Intézet struktúrájában változásokat szeretne. Korábbi méreteken nem kívánja az intézet

működését támogatni. Jelen helyzetben, bár a Matematikai Intézet segítségével megpróbálták elodázní a döntést, de ma, bár formális döntés még nem született nem látnak más kiutat, minthogy ezt a szomorú döntést meghozzák.

„Bizonyos tudományterületek művelését sajnálatos módon fel kell számolni. Ezt a döntés nem nekem, hanem a területen jártas szakembereknek kell meghozni. Bárhova nyúlunk, az problémákhoz vezet, de ha nem oldjuk meg a helyzetet, akkor csődbe megy a kar egésze.” Azért erre a tanszékre esett a választás, mert itt vannak olyan kollégák, akik

csupán külső körülmények játszanak szerepet. Dr. Verhás József nyugdíjazása már korábban megtörtént, most Dr. Farkas Henriket küldik nyugdíjba, és a tanszéki adminisztrációs, technikai személyzet lejáró szerződéseit az év vége után nem hosszabbítják meg. Három oktatót: a jelenlegi tanszékvezetőt, Wittmann Mariant és Volford Andrást nem bocsátanak el, hanem egy másik tanszék alatt csoportként működve látnak el a továbbiakban a Vegyészmérnöki Kar hallgatóinak fizika oktatását. Sőt, Noszticzius Professzor Úrnak garantálnák, hogy a kötelező nyugdíjaztatási idejéig, ami professzoroknál

A Széchenyi- és Polányi-díjas tanszékvezető irodájában

nyugdíjazható korúak, tőlük törvényesen meg lehet válni, míg máshol ez nem áll fenn. „Vannak olyan tanszékek, amelyek jelentős bevételszerző tevékenységet folytatnak, míg mások olyan szakmai területeket művelnek, melyek kevésbé nélkülözhetők. Itt látszott a körülményeknek egy olyan koncentrációja, melyet meg tudunk ragadni. Nem látok alternatív lehetőséget a helyzet megoldására, ennek megfelelően a felvetés mellé nekem is oda kellett állnom.”

Számításaik szerint a bezárásból eredő megtakarítás az intézetnél jelentkező hiány 2/3-át fedezné. A megszünés nem jár az összes ember elbocsátásával. Tulajdonképpen egy adjunktus kolléga, Márkus Ferenc elbocsátása válik szükségessé. Ebben nem a saját kvalitásai vagy személyéhez kötődő egyéb problémák,

70 éves kor, vezethetné ezt a csoportot és kutatási, oktatási tevékenységét tovább folytathatja.

A megszüntetés gondolata, mint azt Dr. Keszthelyi Tamás lapunknak elmondta, csupán néhány hete született meg. Kérdésünkre adott válaszából kiderült, hogy az ötlet nem tőle, hanem a Fizikai Intézet igazgatójától, Dr. Kertész Jánostól származott. Elismerte azt is, hogy először ezt vele, az intézethez tartozó többi tanszék vezetőjével, sőt még a rektorral is megbeszélték és csupán ez után közölték 2005. június 7-én a tanszék vezetőjével. Azonban hangsúlyozta, hogy ezek igazából az ötlet felvetéséből, az esetleges támogatás vagy ellenzés feltérképezéséből álló „folyósói beszélgetések” voltak.

- Gondoltak-e már arra, hogy esetleg azok az oktatók akiket „szeretnének” megtartani, a tanszék megszűnése után mégsem vállalják a munkát?

- Ha cinikusan állék hozzá, akkor valójában ez még tovább könnyítené a helyzetünket, mert még többet tudnánk spórolni.

- Miért csak egy héttel a felvetés megszületése után értesítették Noszticzius Tanár Urat, miután már több megbeszélést lefolytattak, miért nem vonták be őt is?

- Ennek semmi más hatása nem lett volna, minthogy a tanszékvezető akkor mondja, hogy nem ért egyet. De nyilván akkor is elkezdődött volna a beszélgetés a tanszékvezetőkkel és a kar vezetésével annak tudatában, hogy a Tanár Úr ezt ellenzi, ezt azonban így is tudtuk. Szintem ez így volt inkább jó, hogy előre tájékoztottunk.

- Hallott-e már olyanról, hogy egy tanszéket megszüntetnek a tanszékvezető megbízatásának lejártá előtt az ő tiltakozása ellenére?

- Lehet, hogy nem volt ilyen, de jogilag nem tiltja semmi.

Június 14-én a Kémiai Fizika Tanszék vezetője, oktatói és dolgozói elfogadtak egy közleményt, melyben kijelentik, hogy egyöntetűen és minden szóba jöhető fórumon küzdenek a tanszék önállóságának fenntartásáért, a tanszék léteért. A felszámolására irányuló törekvést szakmailag és etikailag is elfogadhatatlannak minősítik.

Másnap a tanszéki közleményt eljuttatták a sajtóhoz, a Kari Tanács tagjaihoz, és más fórumokhoz. Az interneten aláírásgyűjtést indítottak. A Kari Tanácsban a tanszékvezető röviden ismertette a felszámolásra irányuló törekvést. A dékán tagadta, hogy már döntésként közölték a tanszékvezetővel a tervet, az intézet igazgatója viszont azt mondta: a szeptemberi kari tanácsülés elé kerül majd a téma. A Fizikai Intézet tanszékvezetőinek ülésén megtárgyalták - határozathozatal nélkül - a tanszék felszámolásának tervét. Az intézet igazgatója elmondta: de facto a döntés megvan, de jure még nincs meg.

2005. 06. 17-én a tanszékvezető meglátogatta Molnár Károlyt, az egyetem rektorát. A rektor megerősítette, hogy

megtárgyalták a tanszék felszámolásának tervét a Fizikai Intézet igazgatójával és a Természettudományi Kar dékánjával. Továbbá közölte, hogy joga van fegyelmi eljárást indítani Noszticzius Zoltán ellen, mivel egy rektori utasítás szerint

tanszékvezető, munkáltatója pedig nem az Intézet, hanem a Kar.

Ugyancsak megsértette Kertész János azt az ígéretét, amit igazgatói megbízatása előtt a tanszékvezetők és a dékán jelenlétében tett, nevezetesen, hogy minden lényeges intézeti döntést meg fog beszélni a tanszékvezetők tanácsával.”

A petíciót sok hallgató, oktató, kutató aláírta. Csupán néhány az eddig érkezett több mint 700 bejegyzésből:

Stanley D. Furrow (Associate Professor, emeritus, Penn State University)

I have been a long admirer of Zoltan and his work. He has achieved an international reputation. I strongly urge that means be found to keep the department open.

G. Nicolis (A Nobel díjas Prigogine professzor utódja a Brüsszeli Egyetemen)

Discontinuing support to a highly successful group like the one of Z. Noszticzius, on a subject that receives high priority throughout Europe would be a serious mistake.

Dr. Rabai Gyula (MTA doktora, a Debreceni Egyetem Kémiai Tanszékcsoportjának elnöke)

Mélyszélesen elítélem a BME Kémiai Fizikai Tanszékének megszüntetésére vonatkozó tervet. A Tanszék pótolhatatlan szerepet tölt be a hazai nemlineáris kémiai dinamikai, valamint termodinamikai kutatások szervezésében. Óriási nemzetközi súlya is van a tanszéknek ezen a tudományterületen. A BME nem engedheti meg magának, hogy lemond erről a nagy tekintélyű egységről.

Dr. Tóth János (mat tud kand, BME TTK Matematikai Intézet)

Van, aki többet oktat, jobban kutat a BME TTK-n?

Stephen Scott (Chairman Univ. of Leeds U.K.)

I hope a way forward can be found that protects the academic excellence of this group which has had a major impact on the scientific community.

Stefan Mueller (Professor Magdeburg, Germany)

To obstruct the excellent and

egyedül a rektor joga, hogy nyilatkozzon a sajtónak. Bár ezt a fegyelmi eljárást már most is elindíthatná, erre csak akkor kerít sort, ha Noszticzius Zoltán „egy bizonyos mértéket meghalad.” Másrésztől viszont azt is megemlíttette, hogy a rektori alaplól kész továbbra is fedezni Noszticzius Zoltán tanszékvezetői pótlékát a tanszék megszüntetése után is.

A következő hétfőn Noszticzius Zoltán tanszékvezető és Farkas Henrik tanszékvezető-helyettes levélben kérte a BME Etikai Bizottságának állásfoglalását. Részletek a levélből:

„Véleményünk szerint Kertész János, a Fizikai Intézet igazgatója a Kémiai Fizika Tanszék felszámolására irányuló „döntésével” és eddig megtett lépéseivel súlyosan megsértette a demokratikus normákat és az etikai elveket, visszaélt pozíciójával. „...

„A Fizikai Intézet igazgatójának nincs arra felhatalmazása, hogy rejtélyes és szakmailag nem indokolható szempontok alapján előbb szűk baráti körben - ki tudja, milyen sugallatra - „döntést” hozzon, majd döntését „levajazza” a felsőbb vezetőknél az előtt, mielőtt az érintettek, illetve a döntésre igazán jogosult testületek erről tárgyalnának, véleményt mondhatnának. Ezzel ugyanis kész helyzetet teremthet, és más cselekvési alternatíváknak eleve útját állja.

A Fizikai Intézet igazgatója átlépte hatáskörét Farkas Henrik nyugdíjba küldésével kapcsolatban is, hiszen Farkas Henrik főnöke a hivatalban lévő

internationally renowned work in basic science for which we know this department, would be a serious mistake

Schay Zoltán (kémiai tudomány doktora, MTA Izotópkutató Intézet)

A Tanszék a reakciókinetikai kutatásokban nemzetközileg is kiváló eredményeket ért el. A lányom, mint vegyészmérnök hallgató szinte elragadtatva dicséri a Tanszék oktatási munkáját. Véleményem szerint a Tanszék megszüntetése csapást jelentene mind a hazai tudományos életre, mind a BME oktatási tevékenységére. A tervezett megszüntetés indokait nem ismerem, de tudomásom szerint nincs semmilyen szakmai indoka.

Irving Epstein (Professor of Chemistry, former Dean of Arts and Sciences and Provost and Senior Vice President for Academic Affairs, Brandeis University)

Lessons learned in 9 years as a university administrator: When financial constraints necessitate administrative restructuring, it is essential that this be done in consultation with the people affected and that world-class research operations, like that of Prof. Noszticzius and his colleagues, be preserved.

Zoltan A. Schelly (Professor of Physical Chemistry, Director of the Center for Colloidal and Interfacial Dynamics, University of Texas at Arlington)

Of the few areas in which current scientific research in Hungary excels internationally is nonlinear chemical dynamics and thermodynamics, with one of the world's leading centers being the Department of Chemical Physics at the Budapest University of Technology and Economics. Hungary as a nation should lend its full support to maintaining the prominence of this Department, instead of curtailing its activities in any ways. Closing down the Department would be extremely short-sighted, and would reflect negatively on the administration of the University.

Harry L. Swinney (Professor of Physics, „Sid Richardson Foundation Regents Chair” University of Texas at Arlington)

Chemical physics is an important part of education. Prof. Noszticzius is an exceptional scientist and leader.

Vajna Balázs (hallgató)

Nagy hiba lenne megszüntetni a tanszéket, mert emberileg és szakmailag is túl sokat vesztenénk!

Dömötör Lilla (biomérnök hallgató)

Mint vegyészkari hallgató, fontosnak tartottam, hogy tanultunk fizikát- és ezt kedvesebb, szakmailag hozzáértőbb tanároktól nem is tehettem volna!

Jerzy Gorecki (Professor, Warsaw)

In my field of research the group of Professor Zoltan Noszticzius makes

years. During this time, I was impressed by Zoltan's inspiring and stimulating ideas, his experimental skill, and his enthusiasm.

Amennyiben Te is szeretnéd támogatni a tanszék harcát, a petíciót a <http://www.petitiononline.com/kemfizpe/petition.html> oldalon írhatod alá, valamint olvashatod az összes véleményt.

A tanszék oktatói, dolgozói néhány PhD és TDK-zó hallgatóval

Hungary and the Budapest Technical University famous in the World. It seems that the Directors of BME do not care about the top scientists they have !!!

Raymond Kapral (Professor of Chemistry Toronto, Canada)

The Department of Chemical Physics has an excellent international reputation and I urge the administration of the University to reconsider its decision to close this department.

Kenneth Showalter (Professor and C. Eugene Bennett Chair in Chemistry, C. Eugene Bennett Department of Chemistry, West Virginia University, Morgantown, West Virginia, USA)

I strongly support the Department of Chemical Physics, Budapest University of Technology and Economics, and its entire faculty and staff, all of whom have contributed to the many accomplishments of this department.

Horst-Dieter Foersterling (Professor, Philipps-University of Marburg)

It would be a shame to shut his laboratory. It is unbelievable that this institute is to be closed. I have worked together with Zoltan Noszticzius for more than twenty

Mivel Dr. Noszticzius Zoltán vitatta, a dékán állítását, miszerint olyan komoly csődhelyzet alakult ki a Természettudományi Karon, mely feltétlenül szükségessé teszi az intézkedést, egy pártatlan szakértőt is megkérdeztünk. Lapunknak Dr. Andor György, a Gazdasági- és Társadalomtudományi Kar gazdasági dékánhelyettese elmondta, hogy bonyolult kérdés a karok anyagi helyzetét megítélni. Nagyon sok tényező játszik szerepet, és könnyű téves következtetéseket levonni. Szinte minden kar valamilyen mértékben nehézségekkel küzd. Véleménye szerint az alábbi sorrend állítható föl. Legrosszab helyzetben a Vegyészmérnöki Kar van a többiek sorrendben Építészmérnöki, Közlekedésmérnöki, Építőmérnöki, Természettudományi, Gazdasági- és Társadalomtudományi, Gépészmérnöki, valamint a legjobb helyzetben lévő Villamosmérnöki- és Informatikai Kar következett.

Hogy kinek van igaza, mennyire áll rosszul a kar, valószínűleg egyikünk sem tudja biztosan. Az azonban etikailag elfogadhatatlan, szerkesztőségünk véleménye szerint, hogy a „folyosói beszélgetések” keretében előbb egyeztessenek a rektorral, minthogy egyenesen, szemtől szembe elmondják tervüket a kollégájuknak.

Bene Balázs